

Veiligheid en gezondheidsbeleid
Kinderopvang Noardwest Fryslân

Beleid Veiligheid en gezondheid 2019

In dit document is het veiligheid en gezondheidsbeleid van de stichting vastgelegd. We maken onderscheid tussen sociaal-emotionele veiligheid en gezondheid en fysieke veiligheid en gezondheid. Het beleid en handelen ten aanzien van sociaal-emotionele veiligheid en gezondheid is beschreven in het pedagogisch beleid (P1) en het pedagogisch werkplan (P2). Dit document richt zich qua risico's zowel op de sociaal emotionele ontwikkeling, de fysieke risico's als de hygiëne, van kinderen binnen kinderopvang Noordwest Fryslân.

Leidend voor dit beleid zijn de organisatiebrede richtlijnen en protocollen op het gebied van veiligheid en hygiëne, ziekte en ongevallen. Uitgangspunt van de inhoud van deze richtlijnen en protocollen is de pedagogische visie van de stichting op de ontwikkeling van kinderen, zoals beschreven in het pedagogisch beleid en pedagogisch werkplan. In de richtlijnen en protocollen zijn de adviezen ten aanzien van veiligheid en gezondheid overgenomen van het RIVM, Veiligheid.nl en GGD Fryslân.

Veiligheid en Gezondheid

De ruimtes binnen en buiten de opvang zijn zo ingericht dat de kinderen zich vrij kunnen bewegen zonder onaanvaardbare risico's voor lichamelijk letsel. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat aan de ontwikkelingsbehoefte van het kind om te bewegen en te ontdekken voldaan kan worden zonder dat hun lichamelijke veiligheid in het geding komt. Kinderen worden bij ons al jong gestimuleerd om zelfstandigheid en zelfbewustzijn te ontwikkelen. Dit doen we door kinderen uit te nodigen om te helpen en verantwoordelijkheid te geven bij dagelijkse taakjes. We wijzen kinderen op risico's op een positieve manier.

Een klein ongelukje is niet te voorkomen als het gaat om het optimaal bieden van ontwikkelingskansen aan kinderen. Vallen en opstaan hoort bij het gezond opgroeien. Wij spreken dan over aanvaardbare risico's waarbij klein letsel als een bult, blauwe plek of schaafwondje het gevolg kan zijn. Ook een kapotte broek en een traantje kunnen hiervan het gevolg zijn. In ons veiligheidsbeleid en de richtlijnen en protocollen richten we ons op het aanvaardbaar maken of voorkomen van onaanvaardbare risico's stichting breed. In de bijlage van dit beleid zijn onaanvaardbare risico's en de genomen maatregelen locatiespecifiek opgenomen. Het locatieteam bespreekt deze risico's minimaal één keer per jaar en zo nodig vaker en evalueert de te nemen maatregelen. Waar nodig worden deze aangepast.

Borging veiligheid en gezondheid op alle opvanglocaties

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid op alle opvanglocaties gewaarborgd is en maatregelen genomen worden om onaanvaardbare risico's uit te sluiten, werken en handelen medewerkers volgens de richtlijnen en protocollen in het NWF kwaliteitssysteem. De borging van het NWF kwaliteitssysteem staat beschreven in het Kwaliteitshandboek en daarop wordt de Demingcirkel (PDCA-cyclus) toegepast:

4.2 Kwaliteitmanagementsysteem, 4.7 Meten, analyseren en verbeteren.

Alle betreffende documenten, richtlijnen en protocollen worden minimaal 1x per jaar op locatie besproken. Dit is vastgelegd in het format Agenda Teambespreking (F8 Formulierenboek), waarop het informeren van invalkrachten en vrijwilligers expliciet vermeld staat. Bij tussentijdse actualisering van documenten, richtlijnen en protocollen ontvangen alle locaties een mail met het verzoek aan alle medewerkers om de inhoud in het team te bespreken en kennis te nemen van de inhoud van de aangepaste documenten, richtlijnen en protocollen. Medewerkers zijn verplicht om voorop het betreffende document te tekenen voor "gelezen en kennis genomen van de inhoud." Naast de locatieleidinggevende ziet ook de interne inspecteur hierop toe.

Stagiaires worden middels de richtlijnen in de stage-informatiebrochure betrokken bij de inhoud van de betreffende documenten, richtlijnen en protocollen. Dit is tevens in de stageovereenkomst vastgelegd welke is toegevoegd aan het pedagogisch werkplan.

De documenten, richtlijnen en protocollen zijn voor ouders in te zien op locatie en op de website. Alle ongevallen die plaatsvinden binnen de stichting worden volgens de richtlijnen in P12 Protocol Ziekte en Ongevallen geregistreerd op locatie. Alle ongevallen op locatie worden besproken tijdens het teamoverleg (dit punt is standaard opgenomen in het format Agenda Teambespreking). Eventueel genomen maatregelen met betrekking tot de besproken ongevallen worden geëvalueerd en waar nodig bijgesteld in het locatiebeleid V&G. Indien bijstelling van het organisatiebeleid V&G gewenst is, wordt hiervoor door de leidinggevende contact opgenomen met de afdeling kwaliteit. Teams en leidinggevende hebben een adviserende taak ten aanzien van het kwaliteitsbeleid V&G organisatiebreed.

Ernstige ongevallen, waarbij hulpdiensten betrokken zijn, worden direct bij de directie en afdeling kwaliteit gemeld door de medewerkers. Dit is vastgelegd in het Calamiteitenplan (C2 Documentenboek). Deze ongevallen worden geregistreerd door de afdeling kwaliteit. De afdeling kwaliteit doet hiervan jaarlijks verslag. Waar nodig worden na aanleiding van deze ernstige ongevallen direct beleid, maatregelen en handelen op locatie geëvalueerd en bijgesteld. Indien het V&G beleid en/of onderliggende documenten aangepast worden, dan wordt de oudercommissie om advies gevraagd.

Het (ernstige) ongevallen jaarverslag wordt gepubliceerd op de website van de stichting. Oudercommissies worden geïnformeerd over deze publicatie en kunnen hierover advies uitbrengen.

Uitgangspunten opname risico's en maatregelen in het Veiligheids- en Gezondheidsbeleid

Uitgangspunt van het opnemen van risico's en -maatregelen in dit V&G beleid zijn:

1. Zijn de risico's organisatiebreed aanwezig en zijn de maatregelen organisatiebreed vastgesteld en ingevoerd: dan worden deze niet apart vermeld in het V&G beleid.
2. Zijn de risico's niet op alle locaties aanwezig en zijn de maatregelen organisatiebreed vastgesteld en ingevoerd: dan worden deze apart vermeld in dit vaststaande gedeelte van het V&G beleid.
3. Zijn de risico's niet op alle locaties aanwezig en zijn de maatregelen op locatieniveau genomen (en niet organisatiebreed vastgesteld): dan worden deze apart vermeld in het invulkaatern van de locatie als onderdeel van het V&G beleid.

Toelichting

De risico's en maatregelen met betrekking tot *gezondheid* (zoals milieu, hygiëne, ziekte) zijn organisatiebreed vastgelegd in protocollen en beleid en evenals de veiligheidsrisico's opgenomen in het overzicht en zijn allemaal op basis van landelijke richtlijnen en regelgeving.

Niet alle maatregelen op veiligheidsrisico's staan beschreven in protocollen. Enkele risico's hebben betrekking op bouwkundige zaken, zoals heet water, cv radiatoren, etc. De aanwezigheid van deze risico's kan

verschillen per locatie, maar de maatregelen zijn organisatiebreed hetzelfde vastgesteld indien zo'n risico

aanwezig is op locatie en daarom ook opgenomen in het V&G beleid.

Protocollen en richtlijnen

De volgende documenten hebben betrekking op het beleid ten aanzien van (fysieke en emotionele/sociale) veiligheid en zijn leidend voor het handelen en het nemen van maatregelen: P1/P2 Pedagogisch beleid en Pedagogisch werkplan NWF

P9 Protocol Voeding en Hygiëne (op basis van Hygiënerichtlijn voor kinderopvang (RIVM))

P12 Protocol Ziekte en Ongevallen (op basis van Informatie over ziekten voor kinderopvang (RIVM) en richtlijnen Veiligheid.nl)

V7 Richtlijn Veilig spelen in de kinderopvang

V8 Vierogenbeleid NWF

V10 Protocol Veilig Slapen op de kinderopvang

V11 Protocol Vermissing kind

M3 Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk geweld (incl. stappenplan organisatie en sociale kaart)

P10 Protocol ter voorkoming van wiegendood (op basis van richtlijnen Veiligheid.nl)

P7 Protocol Problematische gezinssituaties

P8 Protocol Verlieservaringen op de kinderopvang

R8 Richtlijn Pesten (BSO)

Kwaliteitseisen accommodaties kinderopvang als uitgangspunt programma van eisen bouw en verbouw

De volgende documenten hebben betrekking op het beleid ten aanzien van (fysieke) gezondheid en zijn leidend voor het handelen en het nemen van maatregelen:

P4 Protocol intake en opvang van kinderen met medische indicatie

P9 Protocol Voeding en Hygiëne (op basis van Hygiënerichtlijn voor kinderopvang (RIVM))

P12 Protocol Ziekte en Ongevallen (op basis van Informatie over ziekten voor kinderopvang (RIVM) en richtlijnen Veiligheid.nl)

P10 Protocol ter voorkoming van wiegendood (op basis van richtlijnen Veiligheid.nl) P28

Protocol Medicijnverstrekking en medisch handelen

V10 Protocol Veilig Slapen op de kinderopvang

V11 Protocol Vermissing kind

Z1 Ziektebeleid

Kwaliteitseisen accommodaties kinderopvang als uitgangspunt programma van eisen bouw en verbouw

Definitie van een ongeval (zie ook P12 Protocol Ziekte en Ongevallen):

Een ongeval is elke onvoorziene, onverwachte en onaangename gebeurtenis waardoor personen (kinderen, ouders, werknemers of derden) letsel (fysiek en/of emotioneel/psychisch) oplopen of waardoor materiële schade ontstaat.

Ongevallen kunnen veroorzaakt worden door de volgende risico's:

- Verbranding
- Vergiftiging
- Verdrinking
- Verstikking
- Vallen
- Beknelling
- Snijden
- Steken
- Stoten
- Prikken
- Botsen

Bij lichte ongevallen spreken we over die ongevallen waarbij de verwonding binnenshuis verzorgd kan

worden. Dit kan dus een snee in de hand zijn die met een pleister wordt verbonden of bijvoorbeeld een bult op het hoofd waar een koud doekje of een zalfje voldoende verzorging is.

Bij ernstige ongevallen zijn de verwondingen dusdanig dat er hulp ingeroepen moet worden van een hulpdienst (o.a. botbreuk, vleeswond, verbranding, inwendig letsel of hoofd-/hersenschudding). Dit zijn altijd onaanvaardbare risico's.

Bij ongevallen met kinderen maken we tevens onderscheid tussen ongevallen door risico's van buiten af (bijvoorbeeld een ondeugdelijk speeltoestel of losliggende tegels) en ongevallen door ontwikkelingsgerelateerde risico's bij het kind, voortkomend uit onoplettendheid wat hoort bij de ontwikkelingsfase waarin het kind zit (bijvoorbeeld struikelen over eigen voeten door te hard willen rennen of overschatting van eigen kunnen, ongeconcentreerdheid bij het kind).

In het pedagogisch werkplan staat uitgebreid hoe we omgaan met de risico's op het gebied van de sociaal- emotionele ontwikkeling. In het veiligheid- en gezondheidbeleid is aangegeven hoe we te werk gaan met betrekking tot deze items.

In het voeding en hygiëne beleid staat uitgebreid hoe we omgaan met de risico's op het gebied van hygiëne. In dit beleid is puntsgewijs beschreven hoe we Stichtingbreed omgaan met hygiëne. Eens per jaar wordt gekeken of de praktijk nog overeenkomt met de theorie. Onder hygiëne wordt verstaan het algemene hygiëne, persoonlijke hygiëne en de verzorging van de kinderen op het kinderopvang. .

Mocht op een locatie anders worden gehandeld dan in het Stichtingbrede V&G beleid dan is dat terug te vinden in het invulkaarten van de locatie. Alle onderwerpen komen terug in dat deel van het V&G.

Vierogenprincipe locatiespecifiek en preventie grensoverschrijdend gedrag

Om het risico van grensoverschrijdend gedrag door volwassenen en kinderen zo klein mogelijk te maken, voldoet iedere locatie waar kinderen opgevangen worden van 0-4 jaar aan een locatiespecifiek vierogen principe.

In het organisatiebrede Vierogen beleid (V8) staat beschreven hoe wij het risico op grensoverschrijdend gedrag van volwassen zo klein mogelijk maken. Hierin staat o.a. beschreven hoe wij werken aan een open aanspreekcultuur binnen de stichting en welke afspraken er gelden voor alle medewerkers ten aanzien van het alleen zijn met kinderen in de groepsruimtes of daarbuiten. De Meldcode helpt ons om juist te handelen bij (een vermoeden van kindermishandeling, huiselijk geweld en grensoverschrijdend gedrag door collega's).

Grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling proberen wij zoveel mogelijk uit te sluiten.

Er *kan* sprake zijn van grensoverschrijdend gedrag bij kinderen onderling als:

- er een groot verschil is in leeftijd en ontwikkelingsfase tussen de kinderen;
- er sprake is van manipulatie of dwang;
- kinderen elkaar pijn doen;
- er voorwerpen in vagina of anus geduwd worden;
- er geweld wordt gebruikt;
- het om een grote groep kinderen tegen één kind gaat.

Onze locaties zijn (waar mogelijk) zo transparant mogelijk ingericht (open ruimtes, veel glas, inkijk van binnen en naar buiten en vice versa). Er is altijd toezicht bij de jongste kinderen tot 8 jaar. Natuurlijk is het voor kinderen en hun ontwikkeling belangrijk dat zij zich ook af en toe in kleine groepjes kunnen terugtrekken buiten het zicht van de pedagogisch medewerkers. Kinderen zijn op de opvang nooit volledig afgescheiden van de pedagogisch medewerkers. Deuren worden open gelaten en "terugtrekhoeken" zijn nooit geheel afgesloten (binnen en buiten).

Er worden strikte groepsregels gehanteerd in hoe we met elkaar op de groep omgaan en ook met de kinderen werken wij aan een open aanspreekcultuur. Indien kinderen zich terugtrekken buiten het zicht van de beroepskrachten, dan nemen de beroepskrachten regelmatig polshoogte bij het spel. We hebben oog voor (machts)verhoudingen in groepen en spelen hierop in. We zijn alert op verschillen in leeftijd en ontwikkelingsfase van kinderen en de invloed hiervan in (de) groep(jes). We stimuleren de zelfredzaamheid en het zelfvertrouwen en dragen bij aan krachtig en zelfverzekerd opgroeien (zie hiervoor ons pedagogisch werkplan o.a. Opvoeden).

Indien we vermoeden dat er sprake van pesten is op de BSO, dan volgen we de Richtlijn pesten BSO (R8).

Risico's en maatregelen stichtingbreed

Hieronder een overzicht van onaanvaardbare en aanvaardbare risico's stichtingbreed met een beschrijving en verantwoording en de genomen maatregelen stichtingbreed. Indien van toepassing zijn inhoud protocollen en richtlijnen leidend voor het nemen van maatregelen.

Risico categorie	Beschrijving en verantwoording	Maatregelen stichtingbreed	Vastgelegd in protocol/richtlijn
Verbranding	Verbranding door hete radiatoren en buizen: onaanvaardbaar risico	<ul style="list-style-type: none"> • Bij moderne CV ketel: ketel wordt niet heter dan 45 graden • Celsius, radiatoren en leidingen worden niet heet. • Bij oudere CV ketel, met aparte temperatuurbegrenzer, zodat de ketel niet heter wordt dan 45 graden Celsius, radiatoren en leidingen worden niet heet. • Bij CV ketel zonder temperatuurbegrenzer: radiatoren zijn voorzien van bekisting om verbrandingsgevaar te voorkomen, leidingen zijn geïsoleerd of vallen binnen bekisting.	Kwaliteitseisen accommodaties in de kinderopvang
	Verbranding door heet water kraan: onaanvaardbaar risico	<ul style="list-style-type: none"> • Heet waterkraan buiten bereik van kinderen • Bij boiler: max. temperatuur 45 graden Celsius	Kwaliteitseisen accommodaties in de kinderopvang
	Verbranding door hete vloeistoffen (thee/koffie): onaanvaardbaar risico	Hete vloeistoffen zoals koffie en thee worden altijd in een thermoskan bewaard. Bekers koffie/thee worden buiten bereik van kinderen neergezet en niet gedronken met kind op schoot. Waterkoker en koffiezetapparaat met snoeren staan buiten bereik van kinderen.	P12 Protocol Ziekte en Ongevallen

	Verbranding door open vuur: onaanvaardbaar risico	Er wordt gebruik gemaakt van elektrische en/of keramische kookplaat en/of oven. Bij kook- en bakactiviteiten worden kinderen gewezen op het risico en dit vindt onder begeleiding plaats, zodat het risico op verbranding zo klein mogelijk is. Kinderen leren van het aanwezige risico (past binnen ontwikkelings-stimulering). Bij rituelen wordt soms een kaarsje gebrand. Dit alleen indien de kaars op een stevige ondergrond staat, zodat de kans op omvallen zo klein mogelijk is. Kinderen worden gewezen op risico en leren van het aanwezige risico (past binnen ontwikkelingsstimulering).	P12 Protocol Ziekte en Ongevallen Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling
	Zonnebrand: onaanvaardbaar risico	Maatregelen opgenomen in V7: zoals het gebruik van zonnebrandcrème, niet in de volle zon tussen 11.00-15.00 uur.	V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang
Vergiftiging	Schoonmaakmiddelen vinden en opeten/drinken: onaanvaardbaar risico	Schoonmaakmiddelen worden buiten bereik van kinderen bewaard. Indien kinderen mogen helpen met schoonmaken, dan wordt dit onder begeleiding gedaan.	P9 Protocol Voeding en Hygiëne P12 Protocol Ziekte en Ongevallen
	Medicijnen vinden en opeten: onaanvaardbaar risico	Medicijnen worden buiten bereik van kinderen bewaard. We zijn er alert op dat eventueel aanwezige medicijnen in onze tas ook buiten bereik van kinderen worden opgeborgen. (Oudere) kinderen wordt uitgelegd dat ze nooit zomaar iets in hun mond mogen stoppen wat ze op de grond vinden of buiten plukken (past binnen ontwikkelingsstimulering)	P9 Protocol Voeding en Hygiëne P12 Protocol Ziekte en Ongevallen P28 Protocol Medicijnverstrekking en medisch handelen
	Planten plukken en opeten: indien ernstig giftig onaanvaardbaar risico Indien heel licht giftig: aanvaardbaar risico	We letten erop dat we geen giftige planten op de groep neerzetten. Eventueel giftige planten buiten: we maken onderscheid tussen heel erg giftige planten en licht giftige planten (waar heel veel van gegeten moet worden om vergiftigings-verschijnselen te krijgen). Erg giftige planten worden verwijderd. Als we planten zien die we niet kennen, zoeken we op wat het is. Licht giftige planten (zoals klimopblaadjes en brandnetels) mogen blijven staan, maar we leren kinderen dat ze nooit zomaar iets mogen plukken en opeten en houden hier actief toezicht op. We leren de nderen de betreffende planten te herkennen. We zien dit als ontwikkelingsstimulering.	P9 Protocol Voeding en Hygiëne P12 Procol Ziekte en Ongevallen Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling Tip: Gifwijzer www.gifwijzer.nl

	Bedorven voedsel: onaanvaardbaar risico	Voedsel wordt altijd goed afgedekt en waar nodig in de koelkast bewaard. Er wordt gecontroleerd of voedsel nog goed is voordat het op tafel komt. Houdbaarheidsdatum en bewaarinformatie wordt gecontroleerd.	P9 Protocol Voeding en Hygiëne
Verdrinking	Aangrenzend water of water in de buurt (sloten, vaarten, etc.): onaanvaardbaar risico	Voor we gaan buiten spelen met jonge kinderen, wordt gecontroleerd of hekken dichtzitten. Er wordt toezicht gehouden en we blijven alert op dit risico. Ouders en (oudere) kinderen worden gewezen op het aanwezige risico.	P12 Protocol Ziekte en Ongevallen V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang
	Zwembadjes binnen locatie: aanvaardbaar risico mits onder strikte voorwaarden onder begeleiding en in kader van speciale activiteit, in alle andere gevallen onaanvaardbaar.	In principe wordt er geen gebruik gemaakt van zwembadjes met water binnen de kinderopvang. Maar waterpret kan onderdeel zijn van gerichte activiteiten. In dat geval vindt de waterpret alleen plaats onder toezicht. Spelen met water of in een (klein) laagje water stimuleert de (zintuiglijke) ontwikkeling. Na de activiteit wordt het water gelijk opgeruimd. Voor oudere kinderen kan er gebruik gemaakt worden van een watertafel, in dat geval vindt het spel alleen plaats onder toezicht.	P12 Protocol Ziekte en Ongevallen V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang
	Zwembadbezoek: onaanvaardbaar risico	Er wordt niet gezwommen met (groepen) kinderen binnen onze kinderopvang (niet in zwembaden en ook niet in open water, bij strandjes). Enige uitzondering is de zwemclub van het TOP arrangement, waar onder begeleiding van een badmeester van het zwembad en een pedagogisch medewerker gezwommen wordt met speciale schriftelijke toestemming van de ouders/verzorgers.	P12 Protocol Ziekte en Ongevallen V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang
Verstikking	Beddengoed: aanvaardbaar risico	Beddengoed is van katoen. Richtlijnen worden gevolgd bij gebruik van beddengoed. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt bij jonge kinderen van een (passend) slaapzakje.	P10 Protocol ter voorkoming van wiegendood
	Koordjes en touwtjes kleding, inrichting en materialen: onaanvaardbaar risico	Koordjes, touwtjes, etc. langer dan 20 cm worden altijd verwijderd van kleding, speelgoed en stoffering. Koordjes, touwtjes, kettinkjes, lintjes, riempjes etc. worden bij het te slapen leggen altijd verwijderd.	P10 Protocol ter voorkoming van wiegendood V10 Protocol Veilig Slapen
Vallen Stoten Botsen	Gedrag en ontwikkeling algemeen: aanvaardbaar risico	Wij geven kinderen ruimte om zich te ontwikkelen, te ontdekken en te bewegen. Daarbij hoort ontwikkelingsgerelateerd (onvoorzichtig) gedrag, zoals rennen, klimmen en klauteren. Een valpartij is niet altijd te voorkomen.	Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling V10 Protocol Veilig Slapen

	<p>Inrichting leef- en speelruimtes (binnen en buiten): onaanvaardbaar risico bij kans op ernstig letsel, aanvaardbaar risico bij kans op blauwe plek of schaafwondje</p>	<p>We zorgen ervoor dat de omgeving van het kind zo is ingericht, dat ernstig letsel bij rennen, klimmen en klauteren voorkomen wordt. Uitgangspunt is de ontwikkelingsfase waarin kinderen zitten, voldoende loop- en leefruimte. We nemen onaanvaardbare risico's, zoals (te) gevaarlijk speelgoed en speeltoestellen niet passend bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind weg door gedragsregels, toezicht of het verwijderen van dit risico. Aanvaardbare risico's, zoals bijvoorbeeld een scheefliggende tegel in de buitenruimte worden niet gelijk weggenomen. Kinderen leren en ontwikkelen zich door rekening te leren houden met hun eigen grenzen en kleine aanwezige risico's in de omgeving. Wij helpen kinderen ervarend en spelend te leren door ze op risico's te wijzen en te begeleiden in het omgaan met deze risico's. Voorbeeld: alleen indien een scheefliggende tegel meerdere malen (kleine) ongevallen tot gevolg heeft, dan wordt dit aanvaardbare risico onaanvaardbaar en zullen we deze tegel recht leggen.</p>	<p>P12 Protocol Ziekte en Ongevallen V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang V10 Protocol Veilig Slapen Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling</p>
--	---	---	--

Beknelling	Gedrag en ontwikkeling algemeen	Wij geven kinderen ruimte om zich te ontwikkelen, te ontdekken en te bewegen. Daarbij hoort ontwikkelingsgerelateerd (onvoorzichtig) gedrag, zoals rennen, klimmen en klauteren. Een valpartij is soms niet te voorkomen.	Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling
	Inrichting leef- en speelruimtes (binnen en buiten):	Uitgangspunt voor het inrichten van onze leef- en speelruimte is dat er voldoende loop- en speelruimte is. De inrichting is aangepast aan de vorm van activiteiten die in de ruimtes plaatsvinden. Zo is er bijvoorbeeld in een speellokaal, waar voornamelijk beweegactiviteiten plaatsvinden voldoende ruimte om te rennen, te fietsen, etc.	Kwaliteitsnormen accommodaties in de kinderopvang AKTA Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling
	Radiatoren:	<ul style="list-style-type: none"> • platte moderne radiatoren, kinderen kunnen er niet met hun handen tussen komen (beknelling- en verbrandingsgevaar niet aanwezig) • platte radiatoren waar kinderen boven in met de handen bekneld kunnen raken (maatregel: afdekrooster bovenop of bekisting) • ledenradiatoren (oude radiatoren): kinderen kunnen bekneld raken en er is stootgevaar door scherpe randen naar voren gericht (maatregel: bekisting) 	Kwaliteitsnormen accommodaties in de kinderopvang AKTA
	Meubilair: aanvaardbaar risico	Alle meubilair valt onder de Europese norm (NEN).	Kwaliteitsnormen accommodaties in de kinderopvang AKTA V7 Richtlijn Veilig spelen op de kinderopvang V10 Protocol Veilig Slapen

Snijden Steken Prikken	Gedrag en ontwikkeling algemeen	Wij geven kinderen ruimte om zich te ontwikkelen, te ontdekken en te bewegen. We sluiten aan bij de ontwikkelingsfase van het kind. Dat geldt ook voor het activiteiten waarbij gebruik wordt gemaakt van bijvoorbeeld een schaar, bestek of gereedschap. We begeleiden het kind om hiermee om te leren gaan en het op de juiste wijze te gebruiken, blijven hier op toezien, zodat het risico op letsel aanvaardbaar is. Voorbeeld zijn knippen, kookactiviteiten en klusactiviteiten.	Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling
	Inrichting leef- en speelruimtes: aanvaardbaar risico	Uitgangspunt is dat de ruimtes zo zijn ingericht, dat kinderen zich tijdens (vrij) spel zich nergens aan kunnen snijden of prikken en dat er geen voorwerpen zijn waarmee ze elkaar kunnen steken. Uitzondering is zoals bij specifieke activiteiten (zie hierboven). Buiten deze activiteiten worden risicovolle situaties weggenomen door bijvoorbeeld scharen, messen en gereedschap op te bergen. Voor jonge kinderen buiten bereik, voor oudere kinderen op vaste plaatsen en over het gebruik worden afspraken gemaakt.	P12 Procol Ziekte en Ongevallen Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling
	Ramen: onaanvaardbaar risico	Ramen zijn: <ul style="list-style-type: none"> • voorzien van veiligheidsglas <i>of</i> • voorzien van dubbel glas <i>of</i> • voorzien van veiligheidsfolie 	Kwaliteitsnormen accommodaties in de kinderopvang AKTA
	Omheiningen: onaanvaardbaar risico	Aanwezige hekken voldoen aan Europese normen (NEN), zodat het risico om zich te bezeren aan een omheining aanvaardbaar wordt.	Kwaliteitsnormen accommodaties in de kinderopvang AKTA
	Buitenruimtes: planten en insecten: aanvaardbaar risico	We maken onderscheid tussen planten met extreme prikkende uitsteeksels en planten die kleine doornen hebben. Planten die prikken in de buurt van hele jonge kinderen worden verwijderd. Planten met kleine doornen mogen blijven staan, maar we leren kinderen dat ze er vanaf moeten blijven, omdat ze zich aan deze planten kunt bezeren. We houden hier wel actief toezicht op. We leren de kinderen de betreffende planten te herkennen. We zien dit als ontwikkelingsstimulering.	P12 Procol Ziekte en Ongevallen Pedagogisch visie en beleid: ruimte voor ontwikkeling

Sociaal-emotionele veiligheid	KDV stamgroepen BSO /basisgroepen	<p>Kinderen maken deel uit van een vaste stamgroep. Ieder kind weet in welke stam/basisgroep hij hoort. Kinderen hebben een vaste leid(st)er. We blijven, indien dit wenselijk is, in dezelfde groep zolang ze op de opvang zijn. We werken soms met een open deuren beleid en dan hebben de kinderen de mogelijkheid om met kinderen vanuit een andere stam- basisgroep te spelen. In het pedagogisch werkplan op de locatie wordt hier locatie specifiek deel aandacht aan geschonken aan het open deuren beleid.</p> <p>Samenvoegen: op structureel rustige dagen worden stam- basisgroepen samen gevoegd, zodat er voldoende kinderen zijn om mee te eten, drinken spelen en praten.</p>	Pedagogisch beleid Stichting breed
	Mentorschap	<p>Ieder kind heeft een mentor. Alle ouders zijn op de hoogte wie de mentor is van hun kind. Een mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders en het kind. De mentor helpt het kind in zijn ontwikkeling en biedt ontwikkelingskansen aan.</p> <p>De mentor is tevens het aanspreekpunt met betrekking tot ontwikkelingsproblemen</p>	Pedagogisch beleid Stichting breed
	Inrichting van de ruimte	<p>We richten de ruimtes huiselijk en ontwikkelingsgericht in.</p> <p>Kinderen die nog slapen overdag hebben allemaal een "eigen"bedje.</p>	Pedagogisch beleid Stichting breed

	Welzijn en wennen	<p>Als kinderen voor het eerst op de opvang komen moeten ze wennen. Alles is nieuw. Er wordt veel aandacht besteed aan het wennen in de nieuwe groep. We brengen kinderen en ouders op de hoogte van de geldende regels. Dit geeft houvast en biedt daardoor veiligheid voor het kind. We observeren goed en kijken of het kind gedijt in de groep. Mocht dit niet het geval zijn dan bieden we (naar behoefte) hulp.</p> <p>Ouders worden na het wennmoment op de hoogte gebracht van onze bevindingen. we werken tevens met een kindvolgsysteem waarin bij het KDV de nadruk ligt op de ontwikkeling en bij de BSO op het welzijn, maar beide zijn niet los van elkaar te zien.</p>	Pedagogisch beleid Stichting breed
--	--------------------------	---	------------------------------------

	<p>Groepsregels geven kinderen een veilig gevoel.</p>	<p>Dit zijn de algemeen geldende groepsregels.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We zijn aardig voor elkaar; we helpen elkaar en luisteren naar elkaar, • We vragen of zeggen het altijd als we de groepsruimte verlaten, • We wassen onze handen als we naar de wc zijn geweest, • We wassen onze handen voordat we gaan eten, • Speelgoed is om mee te spelen en het is voor iedereen, • Binnen praten we rustig. 	<p>Pedagogisch beleid Stichting breed</p>
	<p>Dagritme Een dagritme hebben we niet voor niets. Dit geeft houvast aan de kinderen wat bijdraagt aan het gevoel van veiligheid.</p>	<p>Alle locaties hebben een vaststaand dagritme/. Als er wordt afgeweken van het dagritme wordt dit met de kinderen besproken of tijdig gemeld.</p>	<p>Pedagogisch beleid Stichting breed</p>
	<p>Meldcode Kindermishandeling. Iedere locatie heeft kennis van de laatste versie van de Meldcode kindermishandeling.</p> <p>Brancheorganisatie Kinderopvang heeft er voor gekozen de basis meldcode aan te passen en specifiek te maken voor kinderopvangorganisaties. Elke kinderopvangorganisatie is verplicht een meldcode te hanteren. Daarnaast zijn kinderopvangorganisaties verplicht om hun medewerkers hierin te scholen en te ondersteunen bij het gebruik van de meldcode.</p>	<p>De Meldcode heeft drie routes die we hanteren bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling</p> <p>I. Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.</p> <p>II. Route bij signalen van mogelijk geweld- of zedendelict door een collega jegens een kind</p> <p>III. Route bij signalen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling De zorgmedewerker binnen de NWF wordt opgeleid om de medewerkers op te scholen en te ondersteunen bij het gebruik van de meldcode.</p>	<p>Meldcode kindermishandeling</p>

<p>EHBO</p>	<p>Vanaf 1 januari 2018 zijn kinderdagverblijven en peuterspeelzalen verplicht hun werknemers op te leiden tot eerste hulpverleners. Op elk kinderdagverblijf en peuterspeelzaal moet altijd een werknemer aanwezig zijn met een geldig certificaat Eerste Hulp aan kinderen. Het certificaat Eerste Hulp aan kinderen en het Diploma Eerste Hulp van Het Oranje Kruis worden door het ministerie erkend als een geldig EHBO-certificaat voor de gehele kinderopvang</p>	<p>Taken EHBO-er</p> <p>Tijdens een EHBO-cursus leer je hoe en in welke situatie je eerste hulp moet verlenen. De EHBO-cursus wordt vaak afgesloten met een examen, waarna je het EHBO-diploma kan behalen. Om de twee jaar moet je herhalingslessen volgen om je diploma te behouden. Alle medewerkers (ook invalkrachten) hebben een certificaat die wordt gesteld aan de EHBO eis. Medewerkers die in dienst worden genomen moeten een EHBO diploma volgen en mogen in die periode niet alleen op de groep staan.</p>	
<p>BHV</p>	<p>In de Arbowet is opgenomen dat bedrijven verplicht zijn om doeltreffende maatregelen te treffen op het gebied van bedrijfshulpverlening.</p> <p>Dat kan op verschillende manieren. Daarom is het aantal BHV'ers niet wettelijk vastgelegd, maar elk bedrijf is verplicht een BHV te organiseren. Er moet altijd een BHV-er op de locatie aanwezig zijn.</p>	<p>Taken BHV'ers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste hulp verlenen bij ongevallen; • Brand bestrijden en de gevolgen van de brand beperken; • Alarmeren en evacueren van alle werknemers en andere personen in het bedrijf bij noodsituaties; • Inroepen van professionele hulp (brandweer, politie, ambulance etc.) • We kijken per locatie hoeveel medewerkers een BHV diploma moeten hebben om aan de wettelijke eis te voldoen. 	

Risico bij bijten van kinderen onderling.	Als een kind wordt gebeten door een ander kind, en er ontstaat een wond met zichtbaar bloed, gelden de volgende behandelnormen.	<ul style="list-style-type: none"> • Laat het wondje goed door bloeden. • Spoel de wond met water of fysiologisch zout. • Desinfecteer de wond met goedgekeurd wond- desinfectiemiddel met een RVG-nummer. • Dek het wondje af met een pleister. • Was de handen met water en zeep. • Bel direct daarna een huisarts voor meer informatie over het risico.	RIVM richtlijnen
--	---	---	------------------

<p>Hygiëne (algemeen)</p>	<p>Maatregelen met betrekking tot algehele hygiëne Hygiëne heeft te maken met schoon zijn, schoon werken en schoon blijven. Allerlei micro-organismen, zoals bacteriën, virussen, gisten en schimmels kunnen ons lichaam binnendringen. Deze besmetting kan via direct contact (van mens tot mens) of via indirect contact (via de lucht, materialen of via voedsel) plaatsvinden. Hygiëne is gericht op het bestrijden van die micro-organismen die ons lichaam verzwakken of ziek maken. Naast het toepassen van hygiënische maatregelen kunnen wijzelf een natuurlijke weerstand opbouwen tegen micro-organismen door goede voeding, veel beweging en een goede nachtrust. Er zijn drie vormen van hygiëne te onderscheiden: voeding, persoonlijke hygiëne/verzorging en hygiëne voor interieur en materiaal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het aanmelden en/of inschrijven van kinderen voor het kinderdagverblijf moet men naar de vaccinaties van het kind vragen en dit in het register vermelden. Bij het uitbreken van een epidemie van bijvoorbeeld polio of kinkhoest is het goed om te weten welke kinderen extra risico lopen omdat ze niet of onvolledig zijn gevaccineerd. • Geef zelf als pedagogisch medewerker het goede voorbeeld, want persoonlijke hygiëne moet aangeleerd worden! • Neem en geef de tijd voor lichamelijke hygiëne; als het snel moet of "nu maar een keertje niet" door tijdgebrek, kunnen de kinderen het idee krijgen dat de eigen verzorging niet zo belangrijk is. • Benader het kind positief, dus geen bangmakerij; bijv. met tandenpoetsen niet erop wijzen dat het kind anders kiespijn krijgt, maar dat tandenpoetsen lekker fris is. • Spreek kinderen aan op hun gedrag. Je kunt als pedagogisch medewerker de toiletdiscipline bevorderen door regelmatige controle en door zorg te dragen voor voldoende middelen zoals toiletpapier, vloeibare zeep en schone handdoeken. • Je kunt de kinderen hoest- en niesdiscipline aanleren. Dus de hand voor de mond! • Laat ieder kind zijn eigen tandenborstel, handdoek en washandje gebruiken. • Hang tandenborstels afzonderlijk van elkaar op een rekje. Verschoon handdoeken en washandjes regelmatig/ Ruim schoon wasgoed op in goed afsluitbare kasten. Dit is stofvrij en hygiënischer. • Draag geen sieraden dragen tijdens risicovolle handelingen, bijvoorbeeld tijdens het verschonen. Het is verplicht om ringen af te doen tijdens een verschoonmoment <i>of</i> wegwerp handschoenen te dragen. 	<p>P9 Voeding en Hygiëne</p>
----------------------------------	---	---	------------------------------

		<ul style="list-style-type: none"> • Zorg ervoor dat er reserve kleding aanwezig is. • Voor elk kind is er een lakentje en dekentje of dekbedje met overtrek. • Maak na verschoning het aankleedkussen schoon met water en huishoudelijk schoonmaakmiddel. Bij gebruik van een onderlegger heeft ieder kind een eigen onderlegger welke je regelmatig verschoont. • Er moet warm en koud stromend water aanwezig zijn. • Afval moet bewaard worden in een gesloten emmer of zak op een voor kinderen niet toegankelijke plaats. • Zorg voor het regelmatig luchten en ventileren van ruimten. Doe af en toe de ramen open. • Laat de kinderen, indien mogelijk, dagelijks een frisse neus halen. • Dieren, die gevaar kunnen opleveren voor de gezondheid van kinderen, mogen niet in het kinderdagverblijf aanwezig zijn.	
--	--	---	--

<p>Voedinghygiëne</p>	<p>Richtlijnen met betrekking tot voeding Besmet voedsel kan ziekteverschijnselen veroorzaken, zoals diarree, buikkrimp, misselijkheid en braken. De besmetting kan plaatsvinden door het slecht bereiden van voedsel of het te warm bewaren van het voedsel (bijv. buiten de koelkast).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Was je handen voor en na het contact met het voedsel met water en zeep. • Gebruik schoon keukenmateriaal, zoals messen, vorken, lepels, enz. • Zet voedsel dat snel kan bederven in de koelkast. • De koelkasttemperatuur hoort tussen de 2 en 7°C te zijn. Bij deze temperatuur kunnen ziektekiemen zich niet direct vermenigvuldigen. Iedere ochtend dient de temperatuur gecontroleerd en genoteerd te worden op een (Formulierenboek T2). Indien er afwijkingen zijn in temperatuur de thermometer ijken (is de thermometer nog goed) en koelkast controleren. • Houd de houdbaarheidsdatum van blikvoeding aan. • Bewaar babyvoeding niet langer dan 24 uur in de koeling. • Bewaar opgewarmde voeding niet langer dan 2 uur en zet het niet terug in de koeling. 	
------------------------------	--	--	--

	<p>Zuigelingen voeding Aangemaakte flesvoeding is poeder dat al met water is aangemaakt en in een fles zit. Poedervormige zuigelingenvoeding is een kwetsbaar product en daarom moet aangemaakte flesvoeding altijd gekoeld bewaard worden. Het kindercentrum mag geen aangemaakte zuigelingenvoeding vanuit huis toestaan, omdat het te lang buiten de koeling kan zijn geweest. Voor de hygiëne en veiligheid van de flesvoeding gelden de volgende normen.</p> <p>Moedermelk: Ook moedermelk moet gekoeld bewaard en vervoerd worden. Het is daarom belangrijk dat de ouders informatie meekrijgen over hoe ze de moedermelk moeten afleveren. Hiervoor gelden de volgende normen. Op de website van het Voedingscentrum⁶ kunt u de normen vinden over de manier van het opwarmen van moedermelk.</p> <p>Bereiding van zuigelingenvoeding Flesvoeding en moedermelk mogen opgewarmd worden in de magnetron, flessenwarmer of een pannetje. Het mag niet koken, anders gaan de voedingsstoffen verloren. Voor het hygiënisch bereiden van zuigelingenvoeding gelden de volgende</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Accepteer alleen flesvoeding die in poedervorm wordt aangeleverd, in afgepaste hoeveelheden. • Bewaar aangemaakte flesvoeding bij 4°C. Als aan het einde van de dag nog voeding over is deze weggooien. • Bewaar de fles niet in de koelkastdeur omdat de temperatuur in de deur niet altijd hetzelfde is • Aangemaakte flesvoeding mag maximaal 1 uur buiten de koelkast blijven. • Bewaar de poedervormige zuigelingenvoeding in blik op een droge en koele plek. • Geef ouders instructie over de behandeling van afgekolde moedermelk. De moedermelk moet van huis naar het kindercentrum gekoeld overgebracht worden in bijvoorbeeld een koeltas of koelbox. • Bewaar moedermelk in de koelkast op 4°C en gebruik deze op dag van aanleveren of vries deze in (maximaal 48 uur na afkolven). Moedermelk kan twee weken in de gewone vriezer goed blijven en drie maanden bij -18°C. • Ontdooi bevroren moedermelk altijd in de koelkast. • Vries moedermelk nooit twee keer in. • Schrijf de datum en tijdstip van ontdooien op de fles (wanneer de fles uit de vriezer wordt gehaald). Gebruik ontdooide moedermelk binnen 24 uur. • Maak zuigelingenvoeding klaar op een plek die strikt gescheiden is van de schoonplek. Uit een kraan die gebruikt wordt voor handen wassen en het verschonen van kinderen mag géén water getapt worden voor zuigelingenvoeding. • Gebruik flessen die u goed kunt schoonmaken: met een wijde opening en glad van binnen. 	Richtlijnen RIVM
--	---	---	------------------

	<p>normen.</p> <p>Reinigen van de flessen en (fop)spenen In babyvoeding kunnen ziekteverwekkers goed groeien. Daarom moeten de flessen en spenen zeer goed worden schoongemaakt. Voor de hygiëne van spenen en flessen gelden de volgende normen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik flessen met duidelijke maatverdeling. • De flessen en spenen zijn kind gebonden. • Schud de fles goed na het opwarmen en controleer de temperatuur op de pols. <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik flessen en spenen die door middel van koken in water op het vuur (thermisch) schoon gemaakt kunnen worden. • Spoel flessen en spenen direct na gebruik eerst om met koud water om bacteriegroei te stoppen. • Maak fopspenen schoon, in bijvoorbeeld de vaatwasser, als deze vervuild zijn. • Kook fopspenen minstens één keer per week uit. • Haal de spenen van een fles los van de ring en stop deze met de flessen in de vaatwasser op normaal programma OF maak de flessen en spenen schoon met afwasmiddel, heet water en een speciale afwasborstel, als er geen vaatwasser is. • Spoel altijd goed om na het wassen en laat spenen en flessen omgekeerd drogen. • Bewaar schone flessen en spenen op een schone en droge doek of flessenrek. 	
--	---	--	--

<p>Persoonlijke hygiëne</p>	<p>Richtlijnen met betrekking tot persoonlijke hygiëne Aandacht en zorg hebben voor ons eigen lichaam speelt een belangrijke rol in ons leven. Persoonlijke hygiëne is van groot belang voor de gezondheid van onszelf en de mensen in onze omgeving. Bewust omgaan met hygiënische maatregelen voorkomt dat schadelijke bacteriën overgedragen worden van de ene mens op de andere mens.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het lichaam regelmatig wassen. Dus geregeld douchen. Dit voorkomt dat eventuele schadelijke bacteriën overgedragen worden van mens tot mens. • Trek schone kleding aan. • Trek beschermende kleding aan en gebruik bij vuil werk handschoenen. • Draag geen sieraden tijdens risicovolle handelingen, bijvoorbeeld tijdens het verschonen. Het is verplicht om ringen af te doen tijdens een verschoonmoment of wegwerp handschoenen te dragen. • Was je handen en polsen met warm water en zeep, gedurende minimaal 20 seconden, met name na toiletbezoek, hoesten, niezen en snuiten. • Het is hygiënischer om op het toilet gebruik te maken van een zeepdispenser of zeepompje en schone handdoeken. • Droog je handen met een schone handdoek. • Draag niet te veel sieraden. • Houd de nagels kort. 	<p>P9 Protocol voeding en hygiëne</p>
------------------------------------	---	---	---------------------------------------

<p>Hygiëne bij Verzorging</p>	<p>Richtlijnen met betrekking tot verzorging Aandacht en zorg hebben voor ons eigen lichaam speelt een belangrijke rol in ons leven. Persoonlijke hygiëne is van groot belang voor de gezondheid van onszelf en de mensen in onze omgeving. Bewust omgaan met hygiënische maatregelen voorkomt dat schadelijke bacteriën overgedragen worden van de ene mens op de andere mens.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Draag geen sieraden tijdens risicovolle handelingen, bijvoorbeeld tijdens het verschonen. Het is verplicht om ringen af te doen tijdens een verschoonmoment <i>of</i> wegwerp handschoenen te dragen. • Was je handen na het verschonen van luiers. • Was je handen bij de verschoonplek als je een luier verschoont. • Was je handen bij het keukengedeelte als je in de keuken bezig bent geweest. • Doe vuile luiers direct in de daarvoor bestemde container. • Vermijd bloedcontact bij wondverzorging, gebruik hierbij eventueel wegwerphandschoenen. • Was voor en na het verzorgen van de wond altijd je handen. • Plak op wondjes een pleister of een verbandje. • De punt van de elektronische koortsthermometer wordt na ieder gebruik zonder plastic hoesje ontsmet met alcohol 70% op een watje. • Zalf moet met een spatel uit het potje gehaald worden. 	<p>P9 Protocol voeding en hygiëne</p>
	<p>Huid- en wondverzorging Wanneer een kind een klein, open (schaaf)wondje heeft, mag er geen infectie ontstaan. Om dit te voorkomen gelden de volgende normen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Was de handen voor en na de wond- of huidverzorging. • Gebruik een spatel als je crème uit een pot schept. • Spoel het wondje schoon met water. • Dep pus of wondvocht met bijvoorbeeld een steriel gaasje. • Dek het wondje af met een pleister of verband. • Verwissel de pleister of verband om het wondje of huid schoon te houden. 	<p>Richtlijnen RIVM</p>

	<p>Risico van bloed In bloed of wondvocht kunnen virussen aanwezig zijn, Zorg er daarom voor dat je hygiënisch werkt. Om besmetting met bloed te voorkomen gelden de volgende normen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deel geen tandenborstels, nagelschaartjes of vijlen. • Draag wegwerp handschoenen van latex of nitril die voldoen aan de NEN normen en voorzien zijn van het CE-logo bij het aanraken of opruimen van bloed, • gooi deze direct weg na gebruik en was de handen met water en zeep. <p><i>Motivatie: Bij het uittrekken van de handschoenen kunnen uw handen besmetten door de vuile buitenzijde van de handschoenen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Was textiel met bloed op 60°C, of op een temperatuur van 40°C tot 60°C én droog in de droogtrommel (minimale stand kastdroog) of strijk (minimale stand medium=2 stippen) het textiel. <p>Verwijder bloed met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papier, schoon water en allesreiniger. • Droog daarna het oppervlak en desinfecteer met 70% alcohol 	Richtlijnen RIVM
--	---	--	------------------

<p>Infectie ziekten</p>	<p>Infectieziekten zijn ziekten die veroorzaakt worden door verschillende soorten bacteriën, virussen, parasieten of schimmels, we noemen deze samen “ziekteverwekkers”. Sommige zijn onschuldig of zelfs nuttig voor de mens, maar de meeste kunnen ziekte veroorzaken. Infectieziekten verspreiden zich op de volgende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • via de handen; • via lichaamsvloeistoffen (bloed, urine, speeksel, braaksel, ontlasting, enzovoorts); • via de lucht (via druppels door hoesten, huidschilfers of stof); • via voorwerpen (speelgoed of spenen); • via voedsel en water; • via dieren (huisdieren en insecten). <p>Medewerkers is aangeraden de kiddi app te downloaden</p> <p>Vaccinatie:</p>	<p>In dit risico- en veiligheidbeleid staat in de komende delen van dit plan de wijze waarop we de risico’s met betrekking tot de verspreiding van infectieziekten te voorkomen.</p> <p>Verspreiding van ziekteverwekkers beperkt u door een goede hygiëne. Kinderen hebben nog een lage weerstand en kunnen erg ziek worden door ziekteverwekkers. Daarom zijn kinderen extra kwetsbaar. Zij hebben een grotere kans op het oplopen van een infectieziekte via andere kinderen en het gebruik van gezamenlijke spullen en toiletten. Een hygiënische omgeving is belangrijk voor de gezondheid van het kind. Hiervoor gelden de basisregels:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Breng wat vuil is niet in contact met wat schoon is, en andersom. • Maak schoon wat vuil is of gooi het weg. • Je kunt niet altijd aan de buitenkant beoordelen of iets vuil of schoon is. • Alles begint en eindigt met handhygiëne. • Door aandacht te besteden aan hygiëne verkleint u de risico’s op ziektes, denk aan: <ul style="list-style-type: none"> - een schone leefomgeving; - persoonlijke hygiëne goede; - bewust hygiënisch gedrag. • In afwachting van nieuwe wet- en regelgeving is iedereen welkom en we houden nauw contact met de ouders. Op dit moment plaatsen we op 1 locatie in Leeuwarden in overleg met de ouders alleen gevaccineerde kinderen. 	<p>RIVM richtlijnen.</p>
--------------------------------	--	--	--------------------------

	<p>Thermometer Ziektes kunnen verspreid worden via het gezamenlijk gebruik van een thermometer. Voor een hygiënisch en goed gebruik van de thermometer gelden de volgende adviezen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Maak de thermometer na elk gebruik schoon met water en zeep. • Desinfecteer de thermometer, na het schoonmaken met 70% alcohol 	Richtlijnen RIVM
	<p>Handhygiëne Via de handen worden de meeste ziekten verspreid en overgebracht. Het is daarom belangrijk voor de beroepskrachten én de kinderen om de handen goed schoon te houden door deze te wassen met water en zeep en goed af te drogen om ziekteverspreiding te beperken</p>	<p>Was handen vóór:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bereiden of aanraken van het eten en flesvoeding. • Het eten of helpen bij het eten. • Het verzorgen van een wond. • Het aanbrengen van crème of zalf. <p>Was handen na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bezoek aan het toilet. • Het verschonen van een luier. • Het afvegen van de billen van een kind. • Het contact met lichaamsvocht zoals speeksel, braaksel, ontlasting, wondvocht of bloed. • Het verzorgen van een wond. • Bij zichtbaar of voelbare vuile handen. • Het hoesten, niezen of het snuiten van de neus (ook bij gebruik van een zakdoek). • Het buitenspelen. • Het contact met vuil textiel, afval of de afvalbak. • Het schoonmaken. • Het uittrekken van de handschoenen. 	RIVM richtlijnen

	<p>Richtlijnen tijdens het verschonen: Tijdens het verschonen van de luiers kan je urine of ontlasting op je handen krijgen, ook al kan je dit niet (altijd) zien. In urine en ontlasting kunnen ziekteverwekkers zitten. Tijdens het verschonen van een kind, kan er urine of ontlasting op het verschoonkussen komen. Daarom is het nodig om hygiënisch te werken en het verschoonkussen goed schoon te houden. Voor het hygiënisch werken tijdens en na het verschonen gelden de volgende normen:</p>	<p>Verschonen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plaats de verschoonplaats in de buurt van een kraan met zeep en papieren doekjes, maar gescheiden van de voedselbereidingsplek. • Verschoon kinderen op een verschoonkussen van glad en afwasbaar materiaal dat met water en allesreiniger schoon te maken is. (<i>Billendoekjes e.d. zijn niet geschikt om het verschoonkussen schoon te maken.</i>) • Vervang het verschoonkussen direct als het beschadigd is. • Gebruik handdoeken als bescherming en vervang deze na elk kind en maak het kussen schoon bij zichtbare vervuiling OF gebruik geen handdoek, maar maak schoon na elke verschoning. • Gooi de gebruikte luier na het verschonen direct in een luierring of in een afgesloten afvalcontainer (met voetpedaal). 	Richtlijnen RIVM
Schoonmaken	<p>Algemeen: Schoonmaken is het stof- en vlek vrij maken van een ruimte. Onder normale omstandigheden moet een kindercentrum huishoudelijk (met water en huishoudelijk schoonmaakmiddel zoals allesreiniger of groene zeep) schoon zijn. Schoonmaken met een vochtige doek verdient de voorkeur omdat je hiermee zwevende stofdeeltjes voorkomt. Schoongemaakte ruimtes dienen anderzijds niet te lang vochtig en nat te blijven omdat vocht bacteriegroei bevordert en inloop op een natte vloer veel vervuiling geeft.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Draag zorg voor schoon sanitair. • Spoel kinderpotjes na het plassen om. Indien er ontlasting is geproduceerd dan moet het potje met warm water en huishoudelijk schoonmaakmiddel (allesreiniger of groene zeep) schoongemaakt worden. • Bij diarree moet het potje worden gereinigd met alcohol 70%. • Indien er in de toiletruimte textiele handdoeken worden gebruikt, moeten deze dagelijks worden verschoond. • Maak de ruimten in het gebouw regelmatig schoon. 	P9 Protocol voeding en hygiëne

	<p>Het schoonmaken is belangrijk omdat stof en vuil broedplaatsen zijn voor bacteriën. Dwarrelende stofdeeltjes kunnen ademhalingsmoeilijkheden opleveren voor Carapatiënten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor een goede samenwerking tussen de gebruikers van het gebouw en het schoonmaakpersoneel. Overleg hoe gebruikers (kinderen en pedagogisch medewerkers) een bijdrage kunnen leveren aan eenvoudiger schoonmaken en schoonhouden van het gebouw. • Stel in overleg een duidelijk haalbaar schoonmaakschema vast en zorg ervoor dat dit schema bij alle betrokkenen bekend is. • Zorg voor voldoende schoonmaakmateriaal en bewaar schoonmaakmiddelen buiten het bereik van kinderen. • Lees altijd goed de gebruiksaanwijzing op de verpakking van schoonmaakmiddelen. Gebruik bij voorkeur milieuvriendelijke producten en houd je altijd aan de dosering en de gebruiksaanwijzing. • Hulpmiddelen, die bij het schoonmaken gebruikt worden moeten frequent gewassen of vervangen worden. • Doekjes, die voor het aanrecht of tafel gebruikt worden, mogen niet voor de vloer gebruikt worden. • Wat voor de vloer gebruikt is, moet direct in de was. • Het speelgoed dient goed huishoudelijk schoongemaakt te worden met warm water en zeep. • Het speelmateriaal voor de grove motoriek moet minimaal 4 x per jaar worden schoongemaakt. • Het speelmateriaal voor de fijne motoriek moet maandelijks worden schoongemaakt. 	
--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Maak een vast schema van schoonmaak en opruimwerkzaamheden die pedagogisch medewerkers zelf uit dienen te voeren. • Spreek ook kinderen aan op hun gedrag, voor stel haalbare regels op ten aanzien van hygiënisch gedrag. Laat kinderen medeverantwoordelijk zijn voor het opruimen. • Na beëindiging van schoonmaakwerkzaamheden dient ook het schoonmaakmateriaal, zoals afwasborstels, sponsjes, dweilen, emmers en teilen, zelf goed gereinigd te worden.	
--	--	--	--

Pedagogisch medewerker	Richtlijnen schoonmaakwerkzaamheden pedagogisch medewerker <ul style="list-style-type: none"> • dagelijks • wekelijks • maandelijks • zes wekelijks • per kwartaal 	Dagelijks <ul style="list-style-type: none"> • Beddengoed parttime kinderen wisselen. • Beddengoed wassen • Deurknoppen • Wassen van washandjes, slabbers, handdoeken van de kinderen. • Temperatuur koelkasten controleren en noteren. • Wassen van hoes speelmatras, afhankelijk van materiaal speelmatras. • Schoonmaken aanrechtblad en kooktoestellen. • Tafels. • Kranen. • Afvalbakken legen. • Slaapkamers luchten. • Handdoeken en theedoeken vervangen. • Schoonmaken magnetron. • Afwassen flessen, spenen en eetgerei. • Schoonmaken speelgoed wat in de mond kan. • Bij ziekte van kinderen spenen uitkoken. • Bij diarree of ernstige ziekte van kinderen aankleedtafels en aankleedkussen ontsmetten. • Bij ziekte bedje verschonen: zo nodig ook dekentje wassen. • De groepsruimten schoon en netjes houden. Wekelijks <ul style="list-style-type: none"> • Afwassen fleswarmers. • Uitkoken van flessen en spenen. • Schoonmaken waterkoker en koffiezetapparaat. 	P9 protocol voeding en hygiëne
-------------------------------	---	---	--------------------------------

		<p>Maandelijks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spenen (indien nodig) vervangen. • Soppen groot speelgoed. • Commodes (mandjes buitenkant, planken, wanden en deurtjes) <p>Eens per kwartaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wassen dekentjes • Wasmachine reinigen (leeg laten draaien op 90oC). • Stofbak wasdroger goed doorspoelen en drogen. • Wassen dekentjes. 	
Schoonmaakster / Huishoudelijk medewerker	<p>Richtlijnen met betrekking tot schoonmaakwerkzaamheden voor huishoudelijk medewerker/schoonmaakster</p> <ul style="list-style-type: none"> • dagelijks • wekelijks • maandelijks • zes wekelijks • per kwartaal 	<ul style="list-style-type: none"> • Dagelijks • Soppen aankleedtafel, aankleedkussen, commodes, wastafels, babystoeltjes, kinderstoelen, spiegels en boxkleden. • Dweilen van de ruimte (ook sanitaire ruimtes) • Stofzuigen van tapijt en losse kleden in alle ruimtes waar kinderen verblijven. • Marmoleum stofzuigen of wissen. • Dweilen in alle ruimtes (dus ook de sanitaire ruimtes). • Stofzuigen: gangen, hal en trappenhuis. • Closetpot binnenkant + buitenkant inclusief de toiletbril. • Dagelijks legen van de afvalbakken en soppen van de deksel. • Soppen van toilettrekker/drukspoeler, wasbak binnen en buitenkant, kronen, lichtknoppen, spiegels, planken, zeepautomaten en wanden/deuren, deurkrukken, rolhouders, randen en richels van sanitaire ruimtes. 	P9 Procol Voeding en hygiëne

		<p>Wekelijks .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soppen van de pedagogisch medewerkerstoel, wasmanden, bedjes, boxen, vakkenkasten, inclusief mandjes en kasten (buitenzijde). • Koelkast soppen. • Soppen gootsteenkasje en keukenplanken. • Soppen deurklinken. • Stofzuigen en stoffen werkkasten/voorraadkamer en kantoor. • Soppen van deuren van de groepsruimtes, de keuken, de telefoon en de afvalbakken. • Handdoekautomaten. • Richels en plinten. • Wassen en vervangen van wissendoeken en moppen. • Moppen en w.c. borstels wekelijks reinigen en regelmatig vervangen. <p>Maandelijks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen van radiatoren in zowel de groepsruimte als algemene ruimtes. • Stofzuigerzakken dienen minimaal 1x per maand vervangen te worden. • Soppen van wanden, het kantoor, de personeelsruimtes en radiatoren. <p>Zeswekelijks</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plafonds ragen en stoffen op de groepen. • Koelkast thermometers controleren op juistheid door ze allemaal in een bakje water te doen en de temperatuur te vergelijken. Bij defecte thermometer nieuwe aanschaffen. 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Planken buiten reikhoogte. • Trapje commode. • Schoonmaken tafelpoten, stoelpoten en kasten. • Ramen binnen en buitenzijde, kozijnen en vensterbanken schoonmaken. • Slaapkamers schoonmaken richels, plinten, bedjes en radiatoren. <p>Eens per kwartaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stofzuigen matrasjes (of luchten). 	
Desinfecteren	In sommige gevallen, bijvoorbeeld als er een bepaalde ziekte heerst of wanneer een oppervlakte besmet raakt met bloed of bloedbijmenging, is het alleen schoonmaken van voorwerpen en oppervlakken onvoldoende. Er moet dan na het schoonmaken ook worden gedesinfecteerd. Bij het desinfecteren worden ziekteverwekkers op het voorwerp of oppervlakte gedood.	Op de kinderopvang desinfecteren we met 70% alcohol. <i>Huishoudchlor (bleekwater) mag niet worden gebruikt om te desinfecteren.</i>	
Zandbak	Zandbak Iedereen weet dat spelen met zand belangrijk is voor de ontwikkeling van het jonge kind. Kinderen spelen graag in het zand, kunnen er lekker mee knoeien en hun fantasie de vrije loop laten. Voor de gezondheid van het spelende kind is schoon zand een vereiste. Zandbakken worden ook regelmatig bezocht door huisdieren die er hun behoefte doen. Kinderen kunnen besmet worden met spoelwormeitjes van honden en katten als gevolg van het spelen in zandbakken waar deze dieren hun behoefte doen.	Houd de nagels kort. Vaak blijft er veel vuil onder de nagels hangen waardoor de besmettingskans hoger ligt. Laat het kind niet eten tijdens het spelen. Handen wassen na het spelen en handen wassen voor het eten. Spoel speelgoed regelmatig schoon. Houd de zandbak -als er geen kinderen in spelen- dicht voor honden en katten (afdekken met een net). Controleer dagelijks het zand op vervuiling. Vervang het zand als: Vervuiling niet verwijderd kan worden/ Kinderen “vuil” uit de zandbak komen/ Dierlijke uitwerpselen zijn gevonden. Vervang of vul het zand tenminste 1 x per 2 jaar aan. Zorg voor een dusdanige ondergrond in de zandbak dat regenwater het zand goed kan doorspoelen.	Richtlijnen RIVM

	Spelende kinderen in een zandbak lopen het risico om via de mond met deze eitjes besmet te raken.	<ul style="list-style-type: none"> • Houd de zandbak schoon en ruim rommel op. Ruim ontlasting meteen op! 	
Buitenzwembadje	Met warm weer wordt er mogelijk een zwembadje buiten gezet voor een korte periode. Ook voor zwembadjes is de veiligheid en de hygiëne van het kind enorm belangrijk. Het water in het zwembadje kan vervuild raken door de urine, ontlasting of speeksel van kinderen. Het water kan besmet worden met ziekteverwekkers en een kind kan dit binnen krijgen door het water in te slikken. Voor het beperken van de infectieverspreiding en hygiëne in een zwembadje gelden de volgende normen:	<ul style="list-style-type: none"> • Controleer of het bad schoon is voordat u dit vult met water. • Vul het bad elke dag met drinkwater. • Ververs het water direct zodra het zichtbaar vervuild is. • Gebruik alleen speelgoed wat tegen water kan zoals kunststof of roestvrij staal. • Maak bad speelgoed schoon na gebruik. • Zorg ervoor dat er geen dieren in het water kunnen komen. • Maak het zwembadje schoon na ieder gebruik. • Zorg regelmatig (eens per jaar) voor een nieuw zwembadje 	Richtlijnen RIVM
Zand/water tafel	Zandwatertafels kunnen zowel binnen als buiten geplaatst worden. Bij het gebruik van een zandwatertafel wordt er rekening gehouden met het volgende:	<ul style="list-style-type: none"> • Vernieuw het zand minimaal vier keer per jaar. • Houd de omgeving van de zand- watertafel schoon. • Laat de kinderen niet eten of drinken bij de zand- watertafel. • Was de handen van de kinderen na het spelen. 	Richtlijnen RIVM

ongewenste dieren	<p>Ratten, muizen zijn voorbeelden van dieren die niet alleen overlast en schade geven, maar ook infectieziekten kunnen overdragen. Om de medewerkers en kinderen hiertegen te beschermen, is een goede dierplaag beheersing nodig. Hierbij moet de beheersing zich in de eerste plaats richten op het voorkómen van ongewenste dieren door wering, en pas in de tweede plaats op bestrijding.</p> <p>Maatregelen om ongewenste dieren te weren richten zich op het voorkomen of beperken van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plekken waar ongewenste dieren kunnen binnenkomen, schuilen of nestelen; • de aanwezigheid van water en voedsel(resten). 	Op onze locatie proberen we dieren zoveel mogelijk te weren. Mocht dit niet lukken dan gebruiken we zelf geen bestrijdingsmiddelen maar zorgen voor een gecertificeerd knaagdierenbestrijding bedrijf om de dieren te bestrijden.	RIVM richtlijnen
-------------------	--	---	------------------

	<p>Wespen en bijen veroorzaken nare steken. Ze worden aangetrokken door zoete geuren. Waarschuw een arts of bel de ambulance als er een heftige reactie ontstaat na een steek, zoals: bewusteloosheid, allergie, of benauwdheid. Ga direct naar de eerste hulp of bel een arts als een kind in de mond of hals wordt gestoken. Om dit te voorkomen of om snel te handelen gelden de volgende normen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laat kinderen buiten geen voedsel eten of drinken wat wespen en/of bijen aantrekt. • Maak plakkerige handen en monden schoon voor het naar buiten gaan. • Neem altijd een pincet en speciaal spuitje mee tegen steken. Als het kind wordt gestoken verwijder de angel direct en zuig het gif weg met het speciale spuitje. 	<p>Richtlijnen RIVM</p>
	<p>Teken Teken kunnen besmet zijn met bacteriën die de ziekte van Lyme veroorzaken. Teken leven in bossen, struiken en in hoog gras. Zij leven van menselijk en dierlijk bloed en bijten zich vast aan de huid. Bij het opzuigen van het bloed kunnen bacteriën worden overgebracht. Voor meer informatie kunt u terecht op de website van het RIVM7. Om tekenbeten te voorkomen gelden de volgende normen:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Draag in het bos of natuur altijd kleding met lange mouwen en broekspijpen (de broekspijpen in de sokken). Teken kunnen achterblijven in kleding. • Controleer kinderen op tekenbeten na een uitstapje. • Verwijder met het tekenpincet de teek zo snel mogelijk en desinfecteer het wondje na de beet. Noteer de datum en de plek van de beet. 	<p>Richtlijnen RIVM</p>